

Notes sobre algunes troballes arqueològiques inèdites enregistrades a Mataró a principis dels anys 80

JOAN FRANCESC CLARIANA I ROIG

GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL DE MATARÓ

CENTRE D'ESTUDIS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE MATARÓ

En la present comunicació es recullen les notícies de diverses troballes arqueològiques efectuades en el subsòl de Mataró a principis del anys 80. Destaca l'actuació efectuada en el carrer Nou, núm. 27, el solar que havia ocupat la casa que havia estat seu de la Unió Excursionista de Catalunya, on s'efectuà la troballa d'una cisterna i d'una estructura a l'entorn de la qual s'hi trobà un plat decorat de producció barcelonesa, del segle XVI. Altres troballes serien les del carrer Onofre Arnau, les de la Riera en les obres del Banco de Santander i també davant de ca l'Abadal i can Diamant, finalment, les restes troba-

des a la plaça de Santa Anna prop de la Muralla de Sant Llorenç.

C/ Nou 27, antiga seu de la U.E.C.

El mes de desembre de 1981, amb motiu de les obres d'enderroc de la casa núm. 27 del carrer Nou, ens assabentaren de la descoberta d'una gran cisterna feta d'obra i amb coberta de volta que ocupava part del solar de la casa. Des de la Secció Arqueològica del Museu es demanà autorització al propietari per tal de fer una prospecció en la part que encara restava quelcom intacta en la zona final de la casa i que vindria a coincidir amb el

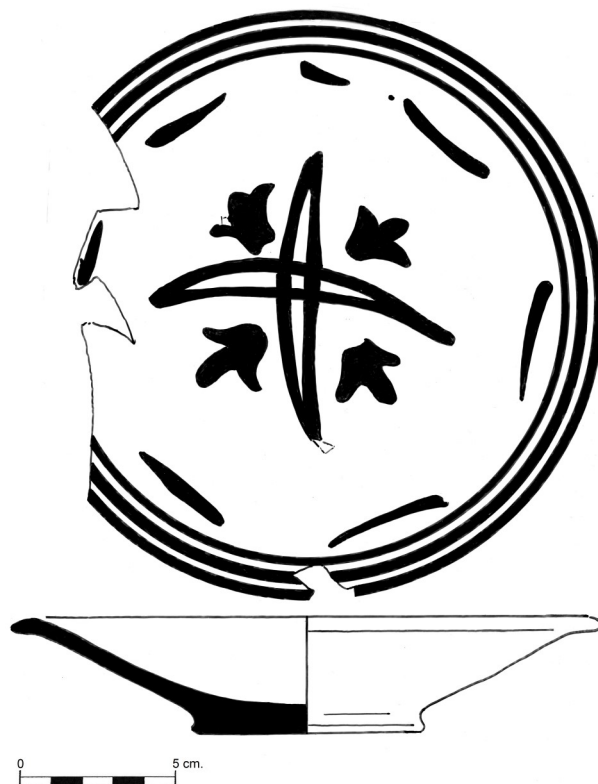

Figura 2: c/ Nou, 27, plat de fabricació barcelonina.

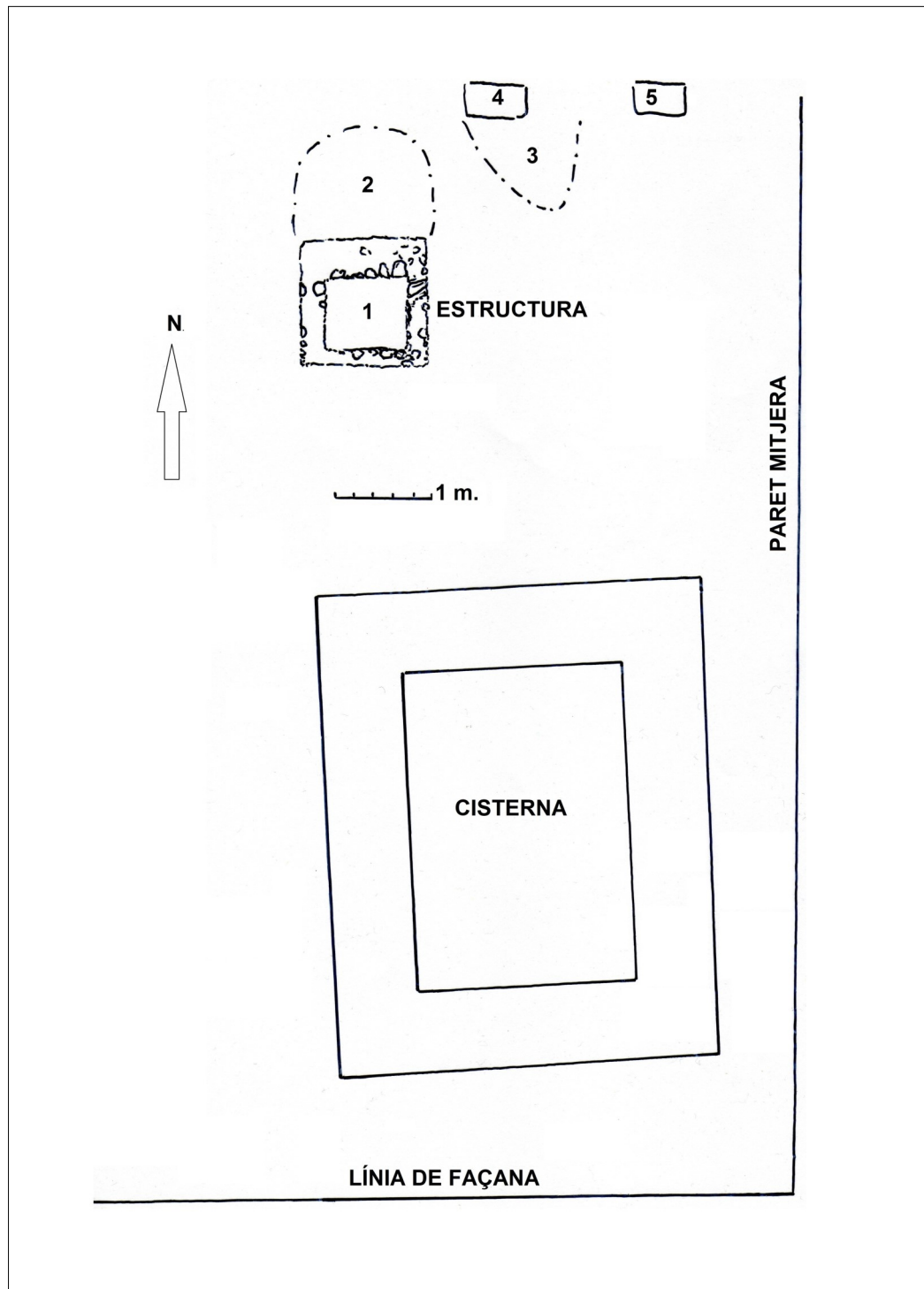

Figura 1: c/ Nou, 27, planta de les restes.

pati (**Figura 1**). A una seixanta centímetres de fondària s'exhumà una petita estructura de planta aproximadament quadrada (**Foto 1**), que amidava 1,30 per 1,25 m., feta amb pedres i fang i sense morter de calç, el seu interior estava farcit de terres amb nòduls de carbó i materials de rebuig d'entre els que destacaven di-

versos fragments de rajols de terrissa. Al costat nord, amb una extensió fins a 1,25 m. s'observà una capa de terra (veure Figura 1, núm. 2), similar a la de l'interior de l'estructura vista abans, també amb forces restes de rajols, es trobaren alguns petits fragments de vidre català, diverses agulles de cap fetes de bronze, restes

Foto 1: c/ Nou, 27, estructura de planta quadrada.

d'un plat de producció barcelonina, decorat amb blau (**Figura 2 i Foto 2**), i una moneda de bronze (**Foto 3**), tal vegada un diner. L'amortització d'aquest espai, a jutjat pels fragments de ceràmica trobats, possiblement hauria tingut lloc cap el segle XV.

Poc més al nord, gairebé tocant amb la paret mitjanera del costat est, s'exhumà unes restes de mur, o paret de tàpia, dividit en dos trams (veure Figura 1, núms. 4 i 5) i amb una extensió de total de 2,20 m, entre les terres que ho fonamentaven trobarem fragments ceràmics datables de cap el segle XVII (veure Figura 1, núm. 3).

La utilitat d'aquest dipòsit enterrat creiem que inicialment es va definir com una gran cisterna, possiblement la podem relacionar amb la producció de vi a l'època del barroc. Sabem que als voltants de Mataró, el cultiu predominant era la vinya i, per tant, és molt probable que es tractés d'un cup per a l'elaboració del vi. Altres troballes similars ja s'havien fet pocs anys enrra, recordem que a la casa del costat del Museu, quan es van fer les obres de

l'edifici de l'Ajuntament, a l'any 1976, al Carreró, en l'espai que hauria ocupat la casa amb núm. 15, s'hi va localitzar una cisterna soterrània, feta a base de carreus de granit, i, en el fons s'hi va documentar

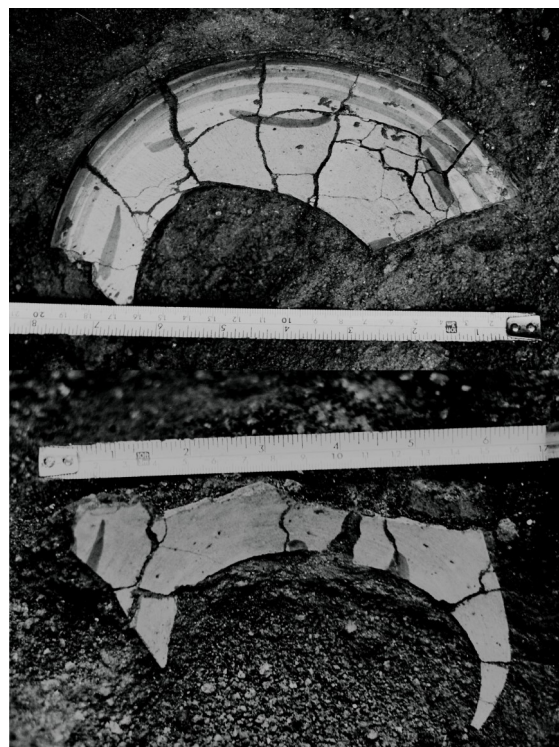

Foto 2: c/ Nou, 27, dos moments de la troballa del plat.

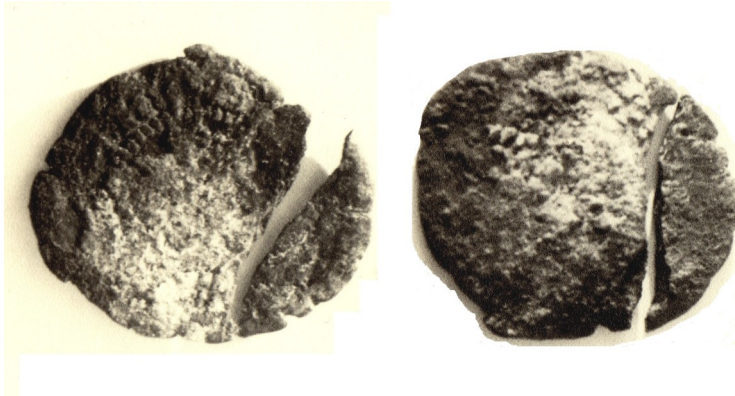

Foto 3: c/ Nou, 27, moneda catalana de bronze (amida aprox. 1 cm. de diàmetre).

una petita concavitat circular per a la recollida de líquids.

C/ Onofre Arnau, rasa davant el núm. 22

Des de el primer quart del segle XX (Prevosti 1981: 336-337) que es tenen notícies de troballes d'època romana en el sector de la plaça dels Bous de Mataró. Marià Ribas ens esmenta diferents troballes, com restes de paviment, ceràmiques, etc. Venia a coincidir a prop de l'espai on està documentat que es trobava la masia dels Genovesos. La notícia que documentem aquí fou l'actuació arqueològica d'urgència que portaren a terme, a l'any 1984, els arqueòlegs del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya que estaven actuant a Mataró dins el Pla d'Arqueologia Contra l'Atur. Les troballes s'efectuaren amb motiu del seguiment del tram de la rasa que, per part d'una empresa de serveis, es portà a terme en la vorera del costat sud de l'esmentat carrer, aproximadament a l'alçada del número 22 i fins arribar gairebé davant la façana del con-

respecte l'eix del carrer, però sense poder seguir-lo suficientment per tal de determinar a quin tipus d'estructura podia correspondre, així com restes d'un segon mur (**Figura 3**). Es trobaren materials de factura d'època romana, tals com fragments d'àmfores, ceràmiques comunes, *tegulae*, etc. Destacava un pivot d'àmfora laietana amb dues marques estampades: «DE» i «QV^A» (**Figura 4**); a la primera marca la lletra “D” està escrita de mirall o retrograda, mentre que a la segona marca fan nexa les lletres «V» i «A». Està ben documentat que la marca «QVA», o també «Q.VALE», correspondria a àmfores fabricades a la zona de Sant Boi (Berni / Carreras 2013: 260-266 i 286; Pascual 1991:125-127; l'àm. XXII), a l'igual que la marca «DE» (Berni / Carreras 2013: 171). La variant amb les dues marques, com el cas que ens ocupa, únicament s'ha localitzat a Roma (Callender 1963, n 522 i 1510). Aquesta marca, «DE», no sabem si estaria relacionada amb les marques «DEI», trobades a Torre Llauder (Pascual

vent de Les Serves. D'acord amb les dades del plànol, la vorera tenia una amplada de 1,70 m. i en el dibuix de la planta consta marcat l'eix 'A – A' que es trobava a 16,095 m. de la cantonada sud-est amb l'actual carrer Bisbe Mas.

Es documentaren les restes d'un mur de pedra i morter de calç, que transcorria en direcció diagonal

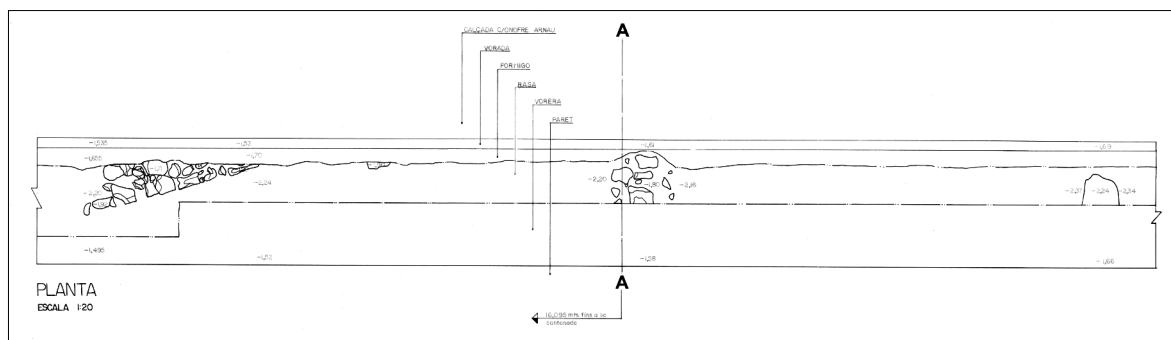

Figura 3: c/ Onofre Arnau, 22, planta de les restes (Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya).

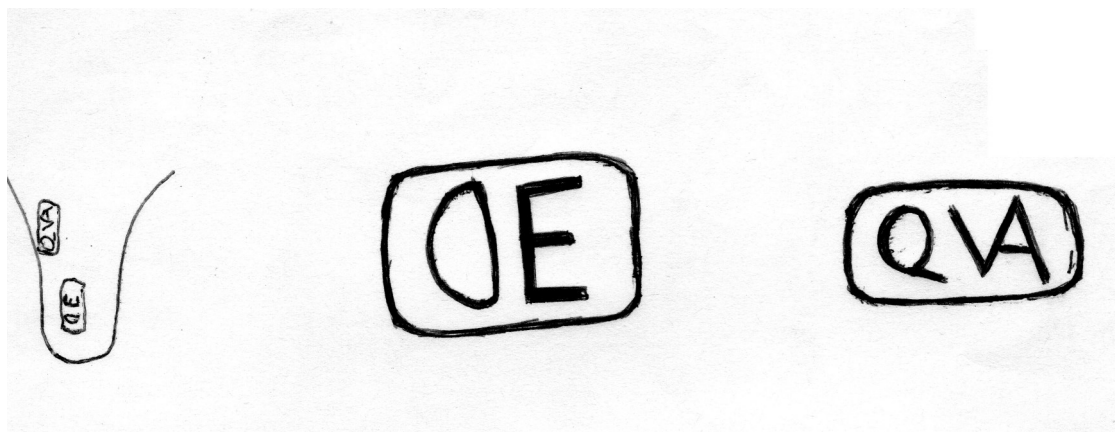

Figura 4: c/ Onofre Arnau, 22, marques d'àmfora.

1991: 56, làm. IX, 161) i «D», sola, originària de Sant Vicenç dels Horts (Berni / Carreras 2013: 169-170; Pascual 1991: 55). Hi ha constància que a Mataró, cap a l'any 1970, es localitzà un pivot d'àmfora marcada amb la lletra «D» (**Foto 4**) en un jaciment

prop del Torrent de la Polvora (possiblement relacionat amb les restes inventariades per Prevosti 1981: 446-448).

A començaments de l'actual segle, en enderrocar-se i fer-se de nou l'Institut Damià Campeny per estar afectat d'aluminosi, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat no va permetre fer-hi cap prospecció arqueològica. No obstant, en les obres properes a la Muralla dels Genovesos, gairebé tocant amb la cantonada del carrer Nou de les Caputxines, en rebaixar el terreny, es varen localitzar les restes de dos forns d'àmfores d'època romana.

Davant la migradesa de dades, les restes del carrer Onofre Arnau, a l'igual que les notícies de troballes a la Plaça dels Bous i a la Muralla dels Genovesos solsament podem suposar que es tractaria d'una vil·la romana tocant a la ciutat o també, com apunta Prevosti, podem estar davant d'una poc coneguda extensió de la ciutat romana d'Iluro (Prevosti 1981: 336).

Plaça de Santa Anna

Esta documentat com a finals dels anys quaranta del segle passat, prop de la cantonada de la plaça

Foto 4: Pivot d'àmfora trobat prop del Torrent de la Polvora, Mataró.

Figura 5: Plaça Santa Anna, situació de les restes.

Santa Anna amb la Muralla de sant Llorenç (**Figura 5**) es va trobar les restes de l'angle d'un mur d'època romana a uns dos metres de profunditat, així com ceràmica romana (Ribas 1952: 89). Anys més tard, cap el mes de gener de 1982, aproximadament cap al mateix lloc, en fer una rasa, es localitzaren, a un metre i mig de

fondària, restes de murs que foren escapçats en el decurs dels treballs de rebaix. Va ser possible aixecar un croquis en el que es pot observar la direcció per la qual transcorria el mur documentat (**Figura 6**). Amb aquestes poques dades i amb el fet que, anys més tard, amb motiu de la construcció del pàrquing soterrani, durant els rebaixos de terres es trobaren diversos fragments de ceràmiques romanes comunes, així com un pes de teler, ens porta a suposar la presència d'algun tipus de construcció aïllada de la ciutat, molt possiblement relacionada amb alguna vil·la romana.

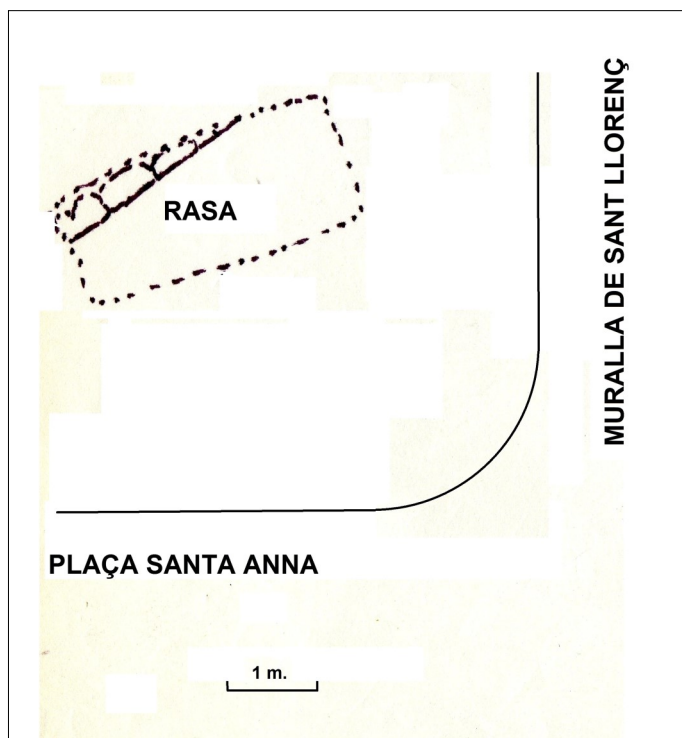

Figura 6: Plaça Santa Anna, detall de la rasa.

La Riera, 7 – 13.

Al solar de la seu de l'antic Casal de l'Aliança, actualment números 7 a 13, al costat del lloc on aleshores hi havia el Banc de Santander (**Figura 7**), a finals d'abril de l'any 1982, durant les obres de construcció del nou edifici i en rebaixar el terreny, aproximadament 2,5 metres de fondària, es va produir la troballa de les restes d'un mur que tancava un espai que estava pavimentat amb morter de calç i ceràmica del tipus *opus signinum*

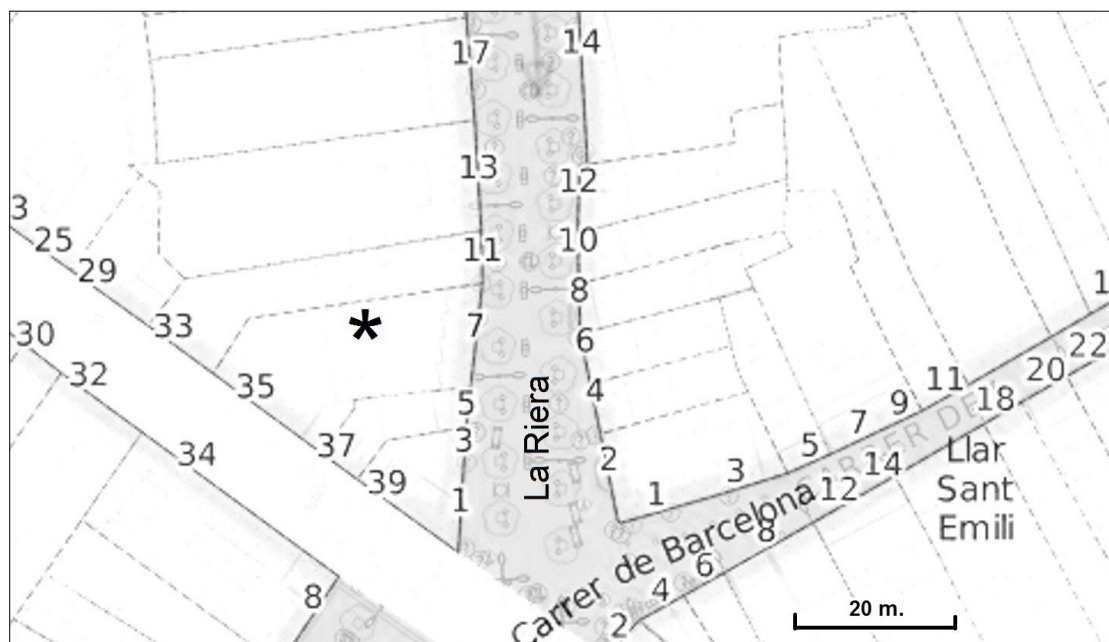

Figura 7: La Riera, 7 – 13, situació de les restes.

que ocupava una extensió de 2 metres per 1,5 metres (**Figura 8**). Aquestes dades són les que fou possible observar mentre l'empresa constructora treballava en l'obra. Es interessant donar referència de la troballa en tant que el lloc era especialment sensible ja que venia a coincidir amb la zona de la Riera on s'havien enregistrat diverses troballes d'època romana corresponents a enterraments de la necròpoli extramurs d'*Illuro* (Bonamusa 1972), pel que no és desencertat suposar que, aquestes restes, podien haver format part d'un element funerari. En l'extrem sud del mateix solar es va copsar també la presència de les restes d'un pou de planta circular. Desconeixem si des del Servei d'Arqueologia de la Generalitat es va fer el seguiment de l'obra (la notícia ens va ser donada des del Museu de Mataró).

La Riera, 47 – 49, davant de ca l'Abadal i can Diamant

A principis dels anys vuitanta, en efectuar-se una rasa a la vorera davant cases de ca l'Abadal i can Diamant (actualment Sabateria Casas), a la Riera, es posaren el descobert les restes de dues pedres de molí. Es tractava, per un costat, d'un fragment de pedra circular de la base d'un molí treballada en Pedra de Montjuïc,

s'observava com la part inferior estava a mig desbastar, mentre que la superior es veia perfectament polida i amb restes d'estries radials (**Figura 9**). L'altra peça, més petita que l'anterior, tenia forma octogonal, amb un gran forat al centre, estava treballada amb una varietat de quars blanc en el qual s'observava l'estructura fibrosa. Aquestes dues peces foren recuperades i, inicialment, portades al Clos Arqueològic de Torre Llauder. Actualment es troben en el magatzem arqueològic del Museu de Mataró. Serien peces pertanyents a un molí que es trobaria en les proximitats i que per alguna reforma o desgast de les mateixes foren extretes i llençades al voral de la riera. Creiem que la cronologia de les mateixes es trobaria entre els segles XVII i XVIII.

Com hem pogut veure, el subsòl del centre de Mataró, en tant que conserva les restes de més de 2.000 anys d'història, davant qualsevol remoció del terreny cal estar alerta per tal de documentar i evitar, en la mesura del possible la destrucció i pèrdua de qualsevol resta arqueològica. L'interès que presenta divulgar aquestes troballes, encara que discretes, rau en la necessitat de deixar-ne testimoni amb la finalitat de completar les dades de la carta arqueològica local.

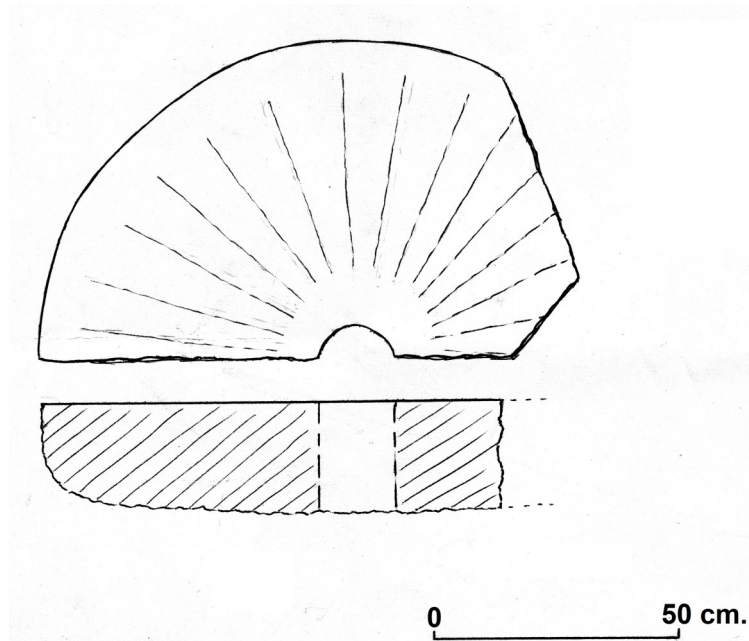

Figura 9: La Riera, 47 - 49, fragment de pedra de molí.

Bibliografia:

BERNI, P. - CARRERAS, C. (2013). «Corpus epigràfic de segells en àmfores, *dolia*, *tegulae* i gerres de ceràmica comuna oxidada del Baix Llobregat». *Barcino II. Marques i terrisseries d'àmfores al Baix Llobregat*. Barcelona, p. 127-285.

BONAMUSA, J (1972). «La necròpoli iluronesa de La Riera, actualitzada arran de les últimes troballes». *Información Arqueológica*, 8-9. Barcelona: 37-42.

CALLENDER, M.H. (1963). *Roman Amphorae*. London.

PASCUAL, R. (1991). *Índex d'estampilles sobre àmfores catalanes*. Barcelona.

PREVOSTI, M. (1981). *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Ilduro*. 2 vols. Mataró.

RIBAS, M. (1934). *Origen i fets històrics de Mataró*. Mataró.

– (1952). *El poblament d'Ilduro. Estudi arqueològic i topogràfic des dels temps prehistòrics fins a la*

destrucció d'Ilduro. Barcelona.

– (1964). *El orígens de Mataró*. Mataró.

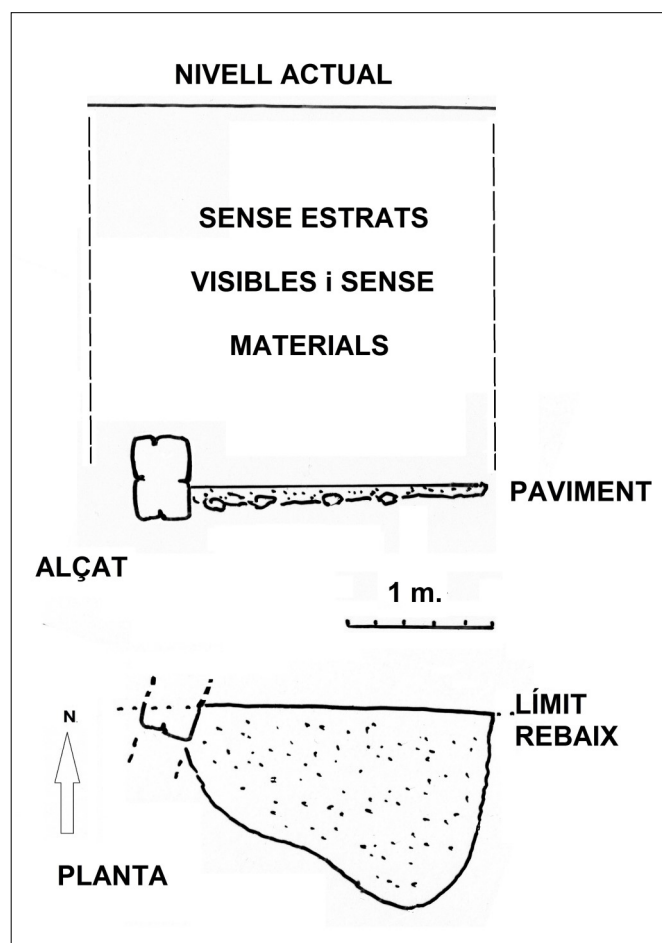

Figura 8: La Riera, 7 - 13, alçat i planta de les restes.